

Vítězové chovali se odjakživa všelijak k přemoženým. Mezi kanibály panoval historický obyčej, že si vítěz svého soupeře k obědu upekł a pak si na něm spanile pochutnal; mezi Mongoly zase stavěno z přemožených pyramidy o 10 000 hlavách, drancování zemí, pálení příbytkův, zmrazování nešťastného obyvatelstva — Řekové druhdy 10 000 Bulharům vypálili oči — vysekávání lidu, prodávání ho do otroctví a podobné zvířeckosti všelijaké páhány byly od zpupných vítězův po všechny časy, dokud pokročilá osvěta i v těchto věcech nezpůsobila mnohou změnu, „pokrok (totiž) k lepšímu“. Přeceť však za minulé války francouzsko-pruské přihodily se četné věci děsné, které i v letopisech čirého barbarství náležité místo by mohly zaujíti, jsouce ošklivou skvrnou vzdělaného století našeho.

Řečená válka byla bohata na hrozná převraty a skončila se také způsobem v té míře téměř nevídaným. Celý zajisté svět vzdělaný ustrnul nad brutálnou bezohledností, s jakou diktováno mír národu pokořenému. Toho přece nebylo ještě, co je svět světem, aby jedné zemi a jednomu národu, když jej již úplně povaleno, když se byl již zcela vykrvácel, když byly všechny již hmotné prostředky jeho zničeny, hrdým vítězem byla se uložila pokuta báječná v sumě pěti miliard frankův, nehledě k tomu, že mu nadto ještě dvou nejkrásnějších provincií odňato. A směle říci můžeme, že žádná snad ještě válka nezplodila v táboře vítězův tak opilou opovržlivost k přemoženým, tak surovou nadutost, tak zpupnou bezohlednost jako válka právě minulá. Jest v té příčině již zvláštní — abychom o jiných věcech pomlčeli — literární spousta, která se co den ještě šíří a která patří bez odporu k nejhnusnějším odpadkům lidského ducha.

Tak jako v historii pokut řečená kontribuce 5 miliard unikum je vzácné, je také v literatuře — řekněme necudné či hanebné — spis německého dra Starka zjevem tak obzvláštním, že by nepřípadno bylo mlčením jej pominouti, poněvadž není lepšího nad něj dokladu, jak zvířecky vášnivě zachovati se může i vzdělaný jinak člověk k celému národu, jehožto přemožení bylo nezřízenou mysl jeho opilo. Tušíme, že v žádné literatuře jiné cos podobného nenalezá se.

Titul tohoto spisu je Die psychische Degeneration des französischen Volkes, ihr pathologischer Charakter, ihre Symptome und Ursachen. Ein irrenärztlicher Beitrag zur Völkerpathologie von dr. Karl Stark, Stuttgart. Po česku: Duševní zvrhnutí francouzského národa, jeho chorobozpytná povaha, úkazy a příčiny. Příspěvek lékaře pomatených k chorobozpytu národův. Obsah plyne z titule; spisovatel jsa lékařem v domě pomatených v Kennenburku u Essling *prohlašuje ve vší opravdivosti veškerý národ francouzský za pomatený na mysl, za ztřeštěný, za blbý, za ochrnulý na mozku.* Větší patrně potupení národa francouzského možné více není; jest to však skutečně věci neslýchanou, chtějí doopravdy dokázati, že přinejmenším 36 milionův lidí, že celý národ jeden, že národ tak vysoce vzdělaný, jako jsou Francouzové, národ o pokrok veškerého člověčenstva tak nesmrtelně zasloužilý skládá se vesměs — z pomatencův, ze ztřeštěncův, z bláznův. Toho jsou arci příklady, že se celí národové ba i čeledi a plemena prohlašují za „podřízené rasy“, za „neschopné k vyšší kultuře“, za „stvořené k věčnému otroctví“, než zde se poprvníkrátě potkáváme s tvrzením úplně novým, dle něhož se 36 miliónům vysoce vzdělaných, jinak ale německými zbraněmi přemožených lidí upírá duševní naprosto zdraví.

Není arci ani jednoho národa většího či menšího, který by ve své historii nebyl měl dobu vnitřního i zevnitřního úpadku svého, jevícího se ve zkáze mravův, v duchovní zanedbalosti, v honění se po cílech nízkých, v zaslepeném přeceňování se, v politické nestatečnosti atd., avšak nikomu ještě nepřípadlo z těchto příčin prohlásiti národ neb národy

takto padající za duševně choré. Dr. Stark je prvním smrtelníkem, který se k této pitomosti odvážil: jemu není poslouženo, mluví-li se pouze „o zkaženosti“ francouzského národa. On prý pozoroval všelike úkazy této zkaženosti za poslední války a „suma úkazův těchto“ přiměla jej „řečený národ za duševně chorý prohlásiti“.

A jaké to jsou úkazy? Francouzové se „přeceňují“, a poněvadž se též pomatenci přeceňují, ergo jsou Francouzové „paralytickými blbci“, čili jak prý laikové říkají, jsou ztřeštěnci, kteří „mají změkklý, ochrnutý mozek“. Dr. Stark považuje tvrzení Francouzův, že jsou „národ veliký“, — za „skutečné třeštění“ a poukazuje k tomu, aby se mu snáze uvěřilo, že na „paralytickou blbost v Paříži mezi duševně chorými trpí 50 %, kdežto prý u nás (v Německu) bývá jich nanejvíce 12 %“. Ano dle Huschkeho připomíná, aby tvrzení jeho nezdálo se býti příliš příkrým, že je „vůbec mozek Francouzův lehčí než mozek Němcův, ba i francouzské koně mají prý méně mozkoviny nežli německé“.

V německé literatuře se za našich dnův stálým stalo úsměškem opovržlivým, jenž se vrhá Francouzům ve tvář, že prý trpěli na tak zvaný „Größenwahn“, chtějí býti mermomocí velikými. Tak jako by Francouzové opravdu nebyli bývali nejmocnějším v Evropě národem až do osudné války minulé, jsouce skutečnými diktátory v Evropě! Francouzové nedomýšleli se proto něčeho, čím by nebyli bývali, o čem se sami Prusové r. 1866 přesvědčili, byvše tehdy přinuceni k pouhému rozkazu Napoleona III. zastaviti se na svém pochodu k Vídni. Jinak ale není a nebylo domýšlivějšího národa nad Němce, kteří za celého středověku se svými panovníky domýšleli se, že jim patří panství nad celým světem křesťanským, a kteří také dle této zásady chovali se. Proti těmto choutkám veličiny německé byly nejsmělejší pretense u všech jiných národův, nevyjímaje ani Francouzův, přáními, snahami a záměry velmi skromnými.

Nebudeme se ovšem nyní nikterak více divit, nazývá-li dr. Stark Francouze „dlažbošlapy osvěty“! Ani to nás více nepřekvapí při něm, soudí-li, že bylo zcela záhodno, aby

Francii odňaly se „dvě čistě(!) německé provincie“, poně-
vadž prý „Francouzové k nim měli zrovna tak málo práva
jako zloděj k drahokamu, ježž byl druhdy ukradl“. Nelze
arci nynějšího dne od podobného individua již ani očekávat,
aby měl na paměti, že druhdy také Prusko všelijakým způ-
sobem přivlastnilo si bývalé země polské, větší část českého
Slezska a nedávno ještě Šlesvik.

Kdejaké klepy v žurnálech o Francouzích v průběhu mi-
nulé války sebrati se mohly, sebral je řečený člověk co do-
klady k tvrzení svému, nepozoruje, že mezi sto případy
sotva jeden udál se v tom způsobu a že odtud, poněvadž
to byly věci jednotlivcův, praničehož odvoditi se nedá, sice
by důsledně každý válku vedoucí národ za duševně chorý
prohlásiti se musil, poněvadž podobné a druhdy mnohem
horší věci v každé válce se přiházejí. Než nejnápadnější je
při tom při všem obmezenost pisálkova, který s mnohými
krajany svými ani nechápe, že nejvíce škodí vlastnímu
národu svému, odnímaje mu všelikou slávu v příčině ví-
tězství, neboť kdyby vskutku národ francouzský byl národem
pomatenců, musili by se páni Němci před sebou samými
v nejhlubším způsobu zastyděti, že se honosí — vítězstvím
nad ztřeštěnci a blbci!

Co však máme říci, čteme-li, že řečený dr. Stark svůj
důkaz o ztřeštěnosti národa francouzského podnikl prý
vlastně z nejšlechternějšího úmyslu? Učinil prý tak, aby
„spasil čest jeho, aby mu podal příležitost moci se vyléčiti“,
a tak prý vlastně „obrátil jako při zločinci, ježž prohlášeno
za pomatence, všeliké opovržení a všeobecnou rozhořčenost
v soucit a útrpnost“! A co máme říci, porovnávají-li se
Francouzové s „opilci, kteří se čas od času musejí opíjet“?
Anebo tvrdí-li se, že Francouzové vůbec nemají ani pořádné
logiky, „majíce zvláště organisovaný mozek“? A ejhle,
když byl tímto způsobem pošpinil celý národ francouzský,
nestydí se řečené individuum pokrytecky dovolávati se
„trvalého sbratření obou národův, francouzského a němec-
kého“. Nejdříve se tedy Francouzové oloupí o pět miliard
a o dvě země, pak se prohlásí za pomatence, za blbce, za

zločince, za opilce a nato — pan Němec je požádá, aby se trvale „sbratřili“ s národem německým, neboť prý odtud „hojitelný balzám kapati bude na rány, které nyní krvácejí!“
Končíme...

NÁRODNÍ LISTY 25. června 1872

△ V Praze 26. října

Starý měsíc vysloužil a odebral se někam do nebeské invalidovny, máme novou čtvrt nového měsíce — a je nám to pořád jedno. Lidstvo kolem nás víří, hučí a letí jako dešťový příval, řeka bujného života vzrostla a pospíchá, pospíchá, snad aby hodně brzy život ten doběhl svého konce, jen my, národ český, sedíme jako Jules Vernův neobratný hippopotamos uprostřed proudu na skalisku, díváme se, bručíme a nevíme, jak do toho. Zrovna ani do zábavy se nám nechce. Když již se sejdeme, musíme mluvit, nebo alespoň dívat se a poslouchat, ale zíváme při veselohře, zíváme při truchlohře, při rozpravě o politice, o světových dějích, o nebi i o pekle. Totiž, já ne. Mně běží právě teď husí kůže po zádech, Čech mně řekl, že pro svou nevěru nepříjdu „do onoho modrého, hlubokého hrobu, jemuž se říká nebe“, ale mně není o mne, mně je o Čecha, ty můj bože, kampak přijde po své smrti teprv časopis Čech, když *nevěří ani to, že není nebe!*

Ach, je podzimno! Již je tomu mnoho neděl od té doby, kdy matka Jitřenka každodenně nutila staré slunce, aby vstávalo již ve čtyry hodiny ráno; nyní leží slunce v peřinách do sedmi hodin, a i když pak odevře oči své, vypadají až k smíchu ospale. Vše se chystá venku k zimnímu spánku, mlhy se šourají po zemi, listí skoro již opadlo a na staveništi Národního divadla umřel tyto dny poslední Havlův dělník dlouhou chvílí. Schováváme se do svých obydlí, sedíme u svých psacích stolků — „my“ totiž — a právě teď přemýšlíme, o čem že psát, o nešťovicích nebo o Jakubu Malém. Obé je bohužel stejně časové, ale rozhodnutí se není příliš těžké — rešpekt před nešťovicemi!

Byla to pořádná amputace, jakouž tento týden provedl

na Jakubu Malém jakýs, mně prozatím neznámý chirurg. Je-li to pravda, že chirurgové, mají-li velkou operaci před sebou, dříve se vypoští, mohl se náš chirurg postit směle, očekávalo ho tučné sousto. Kdo Jakub Malý je, ví každý pravý přítel literatury, kteréhož i nejnepatrnější literární drobnost zajímá. Po vepřové pečení se zelím nemiluje Malý nic tak jako literární slávu; když se setmí, píše i celé knihy. Teď právě si myslil zase jednou, že je v národě v jistém ohledu tma, pomodlil se třikrát „Pýcho, neopouštěj mne“, vzal tři cizí spisy a seškvařil z nich jeden původní a vlastní. Povedlo se mu, Maticе česká vytiskla mu spis, jestiž Malý u jistých našich pohlavarů nesmírně oblíben, nejspíš proto, že co nejnešetrněji posmíval se Havlíčkovi, když tento byl již v Brixenu, že nadával všem českým odsouzencům politickým z r. 1848 a že v literatuře dovede provést všechno stejně nedbale — Slovník naučný mu také svěřili!! Zmalil jej!! A teď zas zmalil Ameriku, ale přišel náš chirurg, vytáhl dílo tmy na boží světlo — byla to řezba! Malý se nebránil žádnými důkazy, ba ani žádnou omluvou, jako že na příklad je to vlastně chyba Irvingova a Laboulayova, poněvadž nepsali česky, on se jen dal do hlasitého breku a řvaní, aby přilákal sousedy a vzbudil milosrdí. Ono je to vlastně tak: znáte přec takové děti, které musí občas, ve lhůtách zcela určitých, dostat svůj výprask, aby s nimi bylo jen k vydržení; nedostávají-li ho dlouho, je jim ouzko, jako by mrak visel nad nimi; nu a takové dítě je Jakub Malý. Teď už mu muselo být velmi ouzko. On totiž navykl — ovšem mimo štuchance ob den — zvláště pěknému výprasku vždy tak za deset let. Začínaje r. 1836, kdy ho vyhodili Tomíček a Filípek z tiskárny Neureuttrovy, obdržoval svůj deputát zcela správně, nyní ho musil tížit již asi velký nepokoj. Ale má to odbyto zas na nějakých deset let, dá-li mu pánbůh zdraví. Aby se jeho spisy polepšily za dobu tu, — ne, to není možno. Tluč je, kaž jim, vypeskuj je — „stink einmal Einer gegen eine Fuder Mist an!“ —

Alespoň jsme se trošičku bavili. Takto je v Praze ticho, blížíť se den Všech svatých, den Dušiček, městu se tají

dech — Mlynář a jeho dítě bude se dávat čtyrykrát, čtyrykrát půjdou mrtví přes jeviště, čtyrykrát sebou bude nešťastný Konrád škubat, čtyrykrát vykašle Kolár mladší život svůj, dvakrát umře paní Frankovská, dvakrát slečna Horská, hrůza! Činohra bude slavit laciné triumfy, neboť naše opera (Theatrum strikarium) teprv se zas sbírá a náš slavný balet (Cirkus Hentz) odpočíval s operou. Je to balet, dohromady půldruhého lejtká silný!! Ale že se nedaří tanci na jevišti, začíná se mu zase dařit v životě. Z lázní vrátily se mladé dámy již dávno, jedna doufala, že tam, jako Rebecka u kašny, dostane u léčivé studánky muže, jiná již, že tam ve vodě, jako kdys dcera faraonova, najde malého Mojžiška. Nyní vyhledají zase horké lázně v tanečních síních — bude to zas tanečních hodin, věnečků, plesů! A ten cit, ty lásky, ta pohnutlivá, zakončující tabló v masopustě! Matka slzící, dcera brečící, nastávající zeť se třesoucí, ostatní členové rodiny zlomyslně se smějí. Jen otec podržuje vážnost, bojuje dlouho sám se sebou, chodí dlouho sem tam po pokoji, konečně natáhne ruce a praví „pouhým, ale pevným hlasem“: „Ještě ji sice nikdo nechtěl — ale že jste to vy, tedy si ji vemte!“

NÁRODNÍ LISTY 27. října 1872